

## ICAA JA KBS KOKOONTUIVAT RUOTSISSA

Viime kesän merkittävimmät alkoholiin keskittyvät kansainväliset kokoukset pidettiin tänä vuonna Ruotsissa heti kesän alussa. International Council on Alcohol and Addictions järjesti 36. kansainvälisen konferenssin alkoholismien ehkäisystä ja hoidosta Tukholmassa 2.–7. kesäkuuta 1991. Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol kokoontui 17. vuositaiseen alkoholiepidemiologiakokoukseensa Sigtunassa 9.–14. kesäkuuta 1991.

ICAA:n konferenssin paikallisen järjestäjän tehtävistä vastasi 90. toimintavuottaan juhliva Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) Björn Hibellin johdolla. Paikallinen järjestelykomitea ei tyytynyt viemään konferenssia läpi pelkästään aikaisempien vuosien rutiineihin tukeutuen, vaan komitean kätten jälki oli havaittavissa jo ohjelmasta, joka oli painottunut alkoholipolitiikkaan selvästi suuremmassa määrin kuin parin aikaisemman vuoden konferenssit. Esimerkiksi ensimmäisen yleisistunnon teemana oli ”Ennaltaehkäisystrategiat ja tulevat suuntaviivat”. Muut neljä yleisistuntoa keskittyivät mahdollisuuksiin vaikuttaa alkoholiin liittyviin riskitekijöihin ja -tilanteisiin, hoidon viimeaikaiseen kehitykseen ja tuleviin suuntaviivoihin, alkoholiin ja liikenneturvallisuuteen sekä alkoholiin ja nuorisoon.

Ensimmäisen yleisistunnon mieleenjääviä esitelmiä oli en-

nen muuta Harold Holderin esitys alkoholipolitiikan vaikutuksista alkoholin kulutukseen ja alkoholihaittoihin. Esityksessään Holder muun muassa raportoi tuloksia tutkimuksista, joissa oli selvitetty monopolijärjestelmien purkamisen vaikutuksia alkoholin kulutukseen kahdessa Yhdysvaltojen osavaltiossa, Länsi-Virginiassa ja Iowassa. Kaliforniasta Torontoon siirtyvä Robin Room oli valmistanut kattavan katsauksen vapaaehtoisjärjestöjen roolista alkoholiongelmien ehkäisyssä, ja se kiinnosti erityisesti ICAA:n monia jäsenjärjestöjä. Hän osoitti, kuinka valtion ja vapaaehtoisjärjestöjen tehtävät poikkeavat toisistaan luonteeltaan ja miten edullista yhteistyö on molemmille osapuolille. Ignacy Wald Puolasta raportoi Itä-Euroopan maiden alkoholipolitiisista muutoksista. Kanadalainen Norman Giesbrecht vuorostaan osoitti, kuinka monta eri ulottuvuutta on otettava huomioon paikallistason interventioita suunniteltaessa ja tutkittaessa. Erityisesti kuulijat jäivät odottamaan, miten Marcus Grantin esittämät lupaukset Maailman terveysjärjestön lisääntyvästä panostuksesta alkoholin alalla tulevat ilmenemään käytännön tasolla. Alkoholin uutta painoarvoa WHO:n päihdeohjelmassa Grant perusteli mm. WHO:n asiantuntijakokouksen Japanissa kuluvan vuoden huhtikuussa hyväksymällä ohjelmalla.

Mielenkiintoisia esityksiä kuultiin myös muissa yleisis-

tunnoissa. Erityisen ajankohdaisia suomalaisesta näkökulmasta olivat mm. Milan Valveuksen katsaus alkoholiin ja liikenteeseen, Alexander Wagenaarin selvitys lainmuutosten ja alkoholin saatavuuden säätelyn vaikutuksesta liikenneonnettomuuksiin sekä ruotsalaisen Hans Laurellin selvitys veren alkoholipitoisuuden käsittelystä lainsäädännössä; Ruotsissahan promilleraja on moottoriajoneuvoliikenteessä 0,2 promillea.

Alkoholia ja nuorisoa koskevaan yleisistuntoon liittyi pientä paikallista draamatiikkaakin. Ruotsissa oli nimittäin juuri ennen ICAA:n kokousta käynnistynyt varsin kiihkeä keskustelu alkoholin ostoon Systembolagetista oikeuttavan alaikärajan (20 vuotta) alentamisesta. Perjantain päätösisistunnossa nuorisoministeri Margot Wallström ilmoittautui kuitenkin vallitsevan ikärajan puolustajaksi, mistä hän sai aikamoiset aplodit kokousyleisöltä, ja seuraavan päivän lehdet uutisoivat nuorisominsterein lausunnon koko hallituksen kannaksi. Paikallista draamatiikkaa oli liittynyt myös ministeri Bengt Lindqvistin Ruotsin alkoholipolitiikkaa käsittelevään puheenvuoroon, jossa mm. sivuttiin hallituksen ehdotusta perustaa erityinen kansanterveysinstituutti: instituutin perustamisen yhteydessä on muun muassa tarkoitus lakkauttaa ICAA:n kokouksen järjestelystä vastannut CAN.

ICAA:n kokouksen aamupäivät kuluvat yleisistunnois-

sa ja iltapäivät oli omistettu työryhmille, joita oli 13. Jotkut kokoontuivat vain parina iltapäivänä, toiset kuten esimerkiksi alkoholipolitiikka- ja alkoholivalistusryhmät kokoontuivat jokaisena iltapäivänä.

Alkoholipolitiikkaryhmän työskentely jakautui tänä vuonna kahteen osaan, sillä tavanomaisten iltapäiväistuntojen lisäksi ryhmä oli järjestänyt erityisen alkoholia ja kehitysmaita käsittelevän kolmen istunnon sarjan. Näistä istunnoista kaksi jouduttiin pitämään aamupäivällä samanaisesta yleisistuntojen kanssa.

Kehitysmaiden alkoholilojen käsittelyä hankaloittaa yleensä se, ettei järjestäjillä ole taloudellisia mahdollisuuksia kustantaa kehitysmaiden tutkijoiden osallistumista kokouksiin. Parhaassakin tapauksessa kehitysmaat ovat usein pahasti aliedustettuja kolmannen maailman ongelmia pohdittaessa. Tätä ongelmaa lievensi Ruotsin kehitysyhteistyöviranomaisten järjestäjille antama avustus, jonka turvin paikalle oli saatu alkoholitutkijoita yli kymmenestä kehitysmaasta, mm. Brasiliasta, Intiasta, Malesiasta, Meksikosta, Nigeriasta, Nepalista, Tansaniasta, Sambiasta, Sri Lankasta ja Zimbabwesta.

Kehitysmaitaistunnoissa kuultiin osanottajamaiden alkoholilojen kuvausten ja analyysien ohella yleisempiä analyysien ja vaikutusten merkityksestä kehitysmaille. Analysoinnin kohteena olivat niin markkinoinnin kuin ehkäisyynkin vaikutukset; esimerkiksi Siri Hettige Sri Lankasta käsittelee esityksessään alkoholismia, terveyttä ja köyhyyttä ja Bisi Ode-

jide Nigeriasta tupakan ja alkoholin markkinointia. Kehitysmaita olevien tutkijoiden ohella kokouksen istuntoihin osallistui myös kehittyneiden maiden tutkijoita, erityisesti suomalaisia.

Alkoholipolitiikkaryhmän varsinaiset istunnot sujuivat suunnitelmien mukaan ja aiempien vuosien tapaan. Osallistujien määrä oli tosin tänä vuonna suurempi kuin milloinkaan aikaisemmin, ja esiteltävien papereiden määrä on saavuttamassa tai jo saavuttanut mahdollisuuksien antaman ylärajan; selvää on, että keskustelulle jäi tänä vuonna aivan liian vähän aikaa. Esitetyt paperit käsitelivät muun muassa alkoholijuomien mainontaa ja sponsorointia, alkoholin aiheuttamien kustannusten laskemista, paikallisten interventioprojektien ongelmia, väestön alkoholipoliittisia mielenkiintoja ja alkoholijuomien verotusta Pohjoismaissa. Varsin mielenkiintoinen oli myös tanskalaisen Knud-Erik Sabroen analyysi Saksan alhaisten alkoholihintojen vaikutuksesta tanskalaisten kulutukseen. Utta oli myös kuulla selvitys Latvian alkoholiloista.

Toista kertaa toteutettu alkoholipolitiikka- ja valisturyhmän yhdessä järjestämä keskusteluistunto oli varsin vauhdikas. Teemaksi oli valittu alkoholiteollisuuden ehkäisylle ja tutkimukselle antamaan tukeen liittyvät riskit ja hyödyt. Alustajina toimivat muun muassa John Rae Portman Groupista, Tony Humphris Alcohol Concernista, Robert Fägersten Ruotsin panimoyhdistyksestä ja raittiusliikettä edustanut Peter Axelsson. Alustukset olivat hyvin valmisteltuja ja esitykset

viettiin taidolla läpi. Jos esityksiin olisi täysin uskomista, olisi mm. Ruotsin panimoteollisuus täysin sydämin kulutuksen 25 prosentin alentamistavoitteen takana. Siksi keskusteluun toikin hieman hämminkiä tosi-seikka, että samana päivänä kuin keskustelu käytiin, IAS (Informationcenter Alcohol Sweden), yleisesti teollisuuden puhetorveksi tunnettu elin, oli laskenut liikkeelle Ruotsin alkoholipolitiikkaa jyrkästi arvostelevan ja ICAA:n kokouksen kulkua selvästi vääristelevän lehdistötiedotteen.

Alkoholiepidemiologiaryhmä järjesti kokouksen aikana kolme istuntoa, joiden teemat olivat juomatavat ja niiden sosiaaliset kytkennät, pitkittäistutkimukset, metodiongelmat sekä alkoholin käyttö ja sairaudet. Esitelmäitsijöitä oli yhteensä neljätoista, ja he edustivat hyvin monipuolisesti maailman eri kolkkia. Osanottajista enemmistö oli kuitenkin pohjoismaalaisia. Utta oli se, että ensimmäistä kertaa saatiin järjestettyä epävirallinen monikielitulkkkaus eli italiasta ja ranskasta englanniksi. Näin oli mahdollista välittää tiedot ja kokemukset pohjoismaiselle yleisölle ei vain esitysten, vaan myös keskustelun kautta.

Ensi vuonna ICAA ei järjestä kesäkonferenssia. Kolmen vuoden välein järjestettävä ICAA:n kongressi näet pidetään Euroopassa, tarkemmin sanottuna Glasgow'ssa 16.–21. elokuuta 1992.

Kettil Bruun Societyn kesäkokoukseen Sigtunaan oli koontunut lähes sata osanottajaa; seuran jäsenmäärä on tätä nykyä hieman yli 300. Kokouksen rakenne muistutti aiempia vuosia sikäli, että runsaan

esitelmämäärän vuoksi viiden päivän aikana esitettiin 67 paperia; toiminnassa oli lähes koko ajan kaksi rinnakkaisistuntoa. Uutuutena olivat tänä vuonna yhteiset aamuistunnnot, joissa pyrittiin ennakolta esitelmään päivän teemat ja paperit. Kokeilua ei loppuistunnossa arvioitu erityisen onnistuneeksi, joskin mielipiteet menivät hieman ristiin.

Tämänvuotisen kokouksen teemoina olivat muun muassa ennaltaehkäisy ja politiikka, ehkäisytöimenpiteiden ja -ohjelmien arviointi, ehkäisyn vaihtoehdot, alkoholi ja itsemurhat, alkoholi ja sukupuoli, alkoholi ja nuoret, alkoholi ja kulttuuri, alkoholi ja muut huumeet, ongelmakuluttajat ja itseapu, alkoholihaitat, pitkitäistutkimukset sekä survey-tutkimukset ja metodiset kysymykset. Aikaisempiin vuosiin verrattuna kokouksessa käsiteltiin varsin runsaasti AA:ta. Tämä selittyy varmasti osin käynnissä olevasta, Klaus Mäkelän johtamasta suuresta kansainvälisestä vertailevasta projektista, joka piti yhden työkokouksistaan KBS:n kesäkokouksen yhteydessä (ennen, jälkeen ja samanaikaisesti). Mäkelä itse analysoi paperissaan AA:n 12 askeleen ohjelman merkitystä sosiaalisen liikkeen näkökulmasta. Mielienkiintoisia olivat myös AA:ta hengellisenä yhteisönä käsittelevät esitykset ja keskustelut.

Toinen viime vuosien kokouksissa keskeiseksi noussut aihepiiri on ollut paikallistavalla toteutetut ennalta ehkäisevät toimet. Tänä vuonna aiheesta esitelmöi mm. Berkeleyn Alcohol Research Groupia toistaiseksi johtava Thomas Greenfield. Tämä tutkimusote

on varsin suosittu juuri Pohjois-Amerikassa, ja itse asiassa Kettil Bruun Society onkin järjestämässä ensi vuoden alussa aiheeseen liittyvää teemakokousta San Diegoon.

Myös alkoholia ja itsemurhia käsitteleviä esityksiä on nykyään selvästi enemmän kuin vuosikymmen sitten. Kiinnostusta tätä aihetta kohtaan osoittaa sekin, että KBS:n piirissä on valmisteilla oma erillinen alkoholiin ja itsemurhiin keskittyvä teemakokous.

Häkan Leifmanin ja Eckart Kuhlhornin esitys käsiteli aihepiiriltään tärkeää alkoholisurveyden kattavuusongelmaa. Ruotsalaisten käyttämät vaihtoehdotiset menetelmät juomisesta koskevien survey-aineistojen keruussa oli ollut KBS:n kokousta edeltävän didaktisen seminaarin aiheena.

Puhtaasti epidemiologisia esityksiä oli kuitenkin aikaisempiin vuosiin verrattuna vähemmän, ja tapaturma-asemia koskevat tutkimukset loistivat poissaolollaan. Jälkimmäinen seikka selittynee sillä, että viime syksynä KBS järjesti Triesessä erillisen teemakokouksen tästä aihepiiristä.

On vaikea sanoa, millä alueella on menty taaksepäin, sillä yhä edelleen mukana on alkoholipolitiikan vaikutuksia, juomatapoja, alkoholihaittoja, väestön mielipiteitä, alkoholia ja historiaa sekä alkoholia ja taloutta käsitteleviä papereita. Ilmeistä on, että trendinomaisen muutosten lisäksi KBS:n jäsenmäärän kasvu on vaikuttanut siihen, että kunkin kokouksen osanottajat valikoituvat hieman sen mukaan, missä kokous pidetään ja millaisia liitännäistoimintoja siihen liittyy. Silti näyttää ilmeiseltä, että tu-

levaisuudessa tullaan alkoholia ja muita huumeita käsittelemään enenevässä määrin yhdessä, mistä osoituksena on tutkijayhteistyön aloittaminen kanadalaisen Roberta Ferrencen johdolla. Myös suomalaiset ovat mukana tässä yhteistyöhankkeessa. On myös mahdollista, että naisnäkökulmasta alkoholiasioita tarkastelevia esityksiä ei vastaisuudessa koota omaksi istunnokseen, vaan ne jaetaan yleisaihepiiriin mukaan.

Kaiken kaikkiaan KBS:n kesäkokouksen järjestäjinä olleet ruotsalaiset sosiologit selvisivät Eckart Kuhlhornin johdolla varsin hyvin järjestelytehtävistä. Olihan kokouksen valmisteluaihana käyty Persianlahden sotakin, joka ainakin alkuvaiheissaan oli heittänyt synkän varjon kokouksen toteuttamisen ylle. Liekö tämä syynä siihenkin, että tänä vuonna ennakkojakeluun tarkoitettuja papereita tuli järjestäjille kohtuuttoman hitaassa tahdissa ja pahasti myöhässä.

Viimeisen kokouspäivän ohjelmaan kuului myös KBS:n jäsenkokous, jonka alkajaisiksi Klaus Mäkelä luovutti seuran puheenjohtajan tehtävät seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi Pia Rosenqvistille. Esa Österberg jatkaa seuran sihteeri-taloudenhoitajana. Samassa yhteydessä päätettiin myös seuraavan vuoden kokouspaikasta. Valituksi tuli Toronto. Tarjokkaista ei ole puutetta seuraavina vuosina: vuoden 1993 kokouksen isäntämaaksi on tarjolla Puola ja vuoden 1994 kokouksen pitopaikaksi Lausanne; Portugali on ilmaissut halunsa isännöidä vuoden 1995 ja Skotlanti vuoden 1996 kokousta.

SALME AHLSTRÖM  
ESA ÖSTERBERG